

**BEOGRADSKI PRINCIPI O ODNOSU IZMEĐU NACIONALNIH INSTITUCIJA ZA
ZAŠTITU I UNAPREĐENJE LJUDSKIH PRAVA I PARLAMENATA
(Beograd, Srbija, 22-23. februar 2012.)**

Učesnici Međunarodnog seminara o odnosu između nacionalnih institucija za zaštitu i unapređenje ljudskih prava (NHRI) i parlamenata¹, koji su organizovali Kancelarija Visokog komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava, Međunarodni koordinacioni komitet nacionalnih institucija za unapređenje i zaštitu ljudskih prava, Narodna skupština Republike Srbije i Zaštitnik građana Republike Srbije, uz pomoć Nacionalnog tima Ujedinjenih nacija za Republiku Srbiju,

u skladu sa Poveljom Ujedinjenih nacija, Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, rezolucijama Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 63/169 i 65/207 o ulozi ombudsmana, medijatorskih i drugih nacionalnih institucija za ljudska prava u unapređenju i zaštiti ljudskih prava, rezolucijama 63/172 i 64/161 o nacionalnim institucijama za zaštitu i unapređenje ljudskih prava i rezolucijom 17/9 Saveta za ljudska prava o nacionalnim institucijama za zaštitu i unapređenje ljudskih prava,

prepoznajući da se u principima koji se odnose na status nacionalnih institucija (Pariski principi, usvojeni rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 48/134) navodi da NHRI imaju obavezu da uspostave "delotvornu saradnju" sa parlamentima,

navodeći da NHRI i parlamenti mogu imati veliku korist jedni od drugih u izoršavanju svojih obaveza u vezi sa unapređenjem i zaštitom ljudskih prava,

i pozivajući se na potrebu da se utvrde oblasti za jačanje komunikacije između NHRI i parlamenata, te imajući na umu da treba poštovati različite institucionalne modele NHRI,

usvajaju sledeće principe u cilju davanja smernica o načinu na koji bi trebalo razvijati komunikaciju i saradnju između NHRI i parlamenata:

**I. Uloga parlamenta u uspostavljanju nacionalne institucije za zaštitu i unapređenje
ljudskih prava (NHRI) i u obezbeđivanju njenog funkcionisanja, nezavisnosti
i odgovornosti**

A) Zakon o osnivanju

¹ Učesnici seminara su stručnjaci iz NHRI, parlamenata i univerziteta iz Ekvadora, Gane, Indije, Jordana, Kenije, Meksika, Novog Zelanda, Portugalije, Srbije i Ujedinjenog Kraljevstva.

- 1) Kada razmatraju nacрте zakona o uspostavljanju nacionalne institucije za unapređenje i zaštitu ljudskih prava, parlamenti bi trebalo da obave sveobuhvatne konsultacije sa relevantnim akterima.
- 2) Parlamenti bi trebalo da razviju pravni okvir za NHRI koji obezbeđuje njihovu nezavisnost i neposrednu odgovornost parlamentu, u skladu sa Principima koji se odnose na nacionalne institucije (Pariski principi) i uzimajući u obzir Opšta zapažanja Međunarodnog koordinacionog komiteta nacionalnih institucija za unapređenje i zaštitu ljudskih prava (ICC) i najbolje prakse.
- 3) Parlamenti bi trebalo da imaju isključivu nadležnost nad donošenjem zakona o uspostavljanju NHRI i svim izmenama i dopunama zakona o njenom osnivanju.
- 4) U toku razmatranja i usvajanja eventualnih izmena i dopuna zakona o osnivanju NHRI, parlamenti bi trebalo da pažljivo prouče predložene izmene i dopune sa ciljem da obezbede nezavisnost i delotvorno funkcionisanje takve institucije, kao i da obave konsultacije sa članovima NHRI i svim drugim zainteresovanim stranama, kao što su organizacije civilnog društva.
- 5) Parlamenti bi trebalo da stalno razmatraju primenu zakona o osnivanju NHRI.

B) Finansijska nezavisnost

- 6) Parlamenti bi trebalo da obezbede finansijsku nezavisnost NHRI uvođenjem relevantnih odredaba u zakon o osnivanju NHRI.
- 7) NHRI bi trebalo da parlamentima dostave strateški plan i/ili godišnji program rada. Parlamenti bi trebalo da uzmu u obzir strateški plan i/ili godišnji program rada koji dostave NHRI pri razmatranju predloga budžeta kako bi obezbedili nezavisnost te institucije.
- 8) Parlamenti bi trebalo da pozovu članove NHRI na raspravu o strateškom planu i/ili godišnjem programu rada u vezi sa godišnjim budžetom.
- 9) Parlamenti bi trebalo da obezbede da NHRI imaju dovoljno sredstava za obavljanje funkcija koje su im dodelili zakonom o osnivanju.

C) Postupak imenovanja i razrešenja

- 10) Parlamenti bi trebalo da u zakonu o osnivanju jasno odrede transparentan postupak izbora i imenovanja, kao i razrešenja članova NHRI ukoliko dođe do takvog slučaja, te da u taj postupak uključe i civilno društvo gde je to primereno.

- 11) Parlamenti bi trebalo da obezbede da postupak imenovanja bude otvoren i transparentan.
- 12) Parlamenti bi trebalo da obezbede nezavisnost NHRI tako što će u zakon o osnivanju uvesti odredbu o imunitetu kod preduzimanja radnji u službenom svojstvu.
- 13) Parlamenti bi trebalo da jasno odrede u zakonu o osnivanju da kada postoji upražnjeno mesto člana NHRI, to mesto treba popuniti u razumnom vremenskom periodu. Nakon isteka mandata člana NHRI, taj član treba da ostane na toj poziciji dok njegov naslednik ne stupi na dužnost.

D) Izveštavanje

- 14) NHRI bi trebalo da budu neposredno odgovorni parlamentu.
- 15) NHRI bi trebalo da podnose parlamentu godišnji izveštaj o aktivnostima, zajedno sa pregledom svojih nalaza, kao i izveštaj o stanju ljudskih prava u zemlji i o bilo kom drugom pitanju koje se odnosi na ljudska prava.
- 16) Parlamenti bi trebalo da prime, pregledaju i odgovore na izveštaje NHRI, da obezbede sigurno vođenje debate o prioritetima koje postave NHRI i trebalo bi da istraže mogućnosti da bez odlaganja raspravljaju o najvažnijim izveštajima NHRI.
- 17) Parlamenti bi trebalo da razviju principijelni okvir za raspravu o aktivnostima NHRI poštujući njihovu nezavisnost.
- 18) Parlamenti bi trebalo da održavaju otvorene diskusije o preporukama koje izdaju NHRI.
- 19) Parlamenti bi trebalo da traže informacije od relevantnih organa o tome u kojoj su meri relevantni organi javne vlasti razmotrili i odgovorili na preporuke NHRI.

II. Vidovi saradnje parlamenata i NHRI

- 20) NHRI and parlamenti bi trebalo da se dogovore o osnovi saradnje, uključujući i uspostavljanje formalnog okvira za razgovor o pitanjima ljudskih prava koja su od opšteg interesa.
- 21) Parlamenti bi trebalo da odrede ili osnuju odgovarajući parlamentarni odbor koji će biti glavna tačka kontakta za NHRI u parlamentu.
- 22) NHRI bi trebalo da razviju čvrstu saradnju u radu sa relevantnim specijalizovanim parlamentarnim odborom, ako je potrebno, i kroz memorandum o razumevanju.

NHRI i parlamentarni odbori bi takođe trebalo da uspostave formalizovan odnos kada je to važno za njihov rad.

- 23) Članovi relevantnog specijalizovanog parlamentarnog odbora i NHRI bi trebalo da se redovno sastaju i održavaju stalan dijalog kako bi ojačali međusobnu razmenu informacija i utvrdili oblasti moguće saradnje u zaštiti i unapređenju ljudskih prava.
- 24) Parlamenti bi trebalo da obezbede učešće NHRI i traže njihov stručni savet u vezi sa ljudskim pravima tokom sastanaka i aktivnosti raznih parlamentarnih odbora.
- 25) NHRI bi trebalo da savetuju i/ili daju preporuke parlamentima o pitanjima koja se tiču ljudskih prava, uključujući i međunarodne obaveze koje je država preuzela u vezi sa ljudskim pravima.
- 26) NHRI mogu pružati informacije i savete parlamentima kako bi im pomogli da izvršavaju svoju nadzornu i kontrolnu funkciju.

III. Saradnja između parlamenata i NHRI u procesu donošenja zakona

- 27) Parlamenti bi trebalo da konsultuju NHRI o sadržaju i primenljivosti predloženih zakona u pogledu poštovanja normi ljudskih prava i principa koji su u njima sadržani.
- 28) Parlamenti bi trebalo da uključe NHRI u proces donošenja zakona, između ostalog i tako što će ih pozivati da pruže dokaze i savete u vezi sa usklađenošću predloženih zakona i politika sa ljudskim pravima.
- 29) NHRI bi trebalo da predlažu izmene i dopune zakona kada je to potrebno, kako bi uskladili domaće zakonodavstvo kako sa nacionalnim tako i sa međunarodnim standardima ljudskih prava.
- 30) NHRI bi trebalo da rade sa parlamentima na unapređenju ljudskih prava kroz donošenje zakona koji propisuju izvršenje obaveza koje se odnose na ljudska prava, preporuka ugovornih tela i presuda sudova koje se odnose na kršenje ljudskih prava.
- 31) NHRI bi trebalo da rade sa parlamentima na razvijanju delotvornih mehanizama za procenu uticaja predloženih zakona i politika na ljudska prava.

IV. Saradnja između parlamenata i NHRI u vezi sa međunarodnim mehanizmima za zaštitu ljudskih prava

- 32) Parlamenti bi trebalo da nastoje da budu uključeni u proces ratifikacije međunarodnih ugovora o ljudskim pravima i trebalo bi da konsultuju NHRI u procesu ratifikacije, te

u praćenju ispunjavanja svih međunarodnih obaveza koje je država preuzela u vezi sa ljudskim pravima.

- 33) NHRI bi trebalo da daju mišljenja parlamentima o predloženim rezervama ili interpretativnim izjavama, o adekvatnosti ispunjenja obaveza koje se odnose na ljudska prava od strane države i na njenu usklađenost sa drugim obavezama.
- 34) Parlamenti i NHRI bi trebalo da sarađuju i vode računa da međunarodna ugovorna tela dobiju sve relevantne informacije o ispunjavanju ovih obaveza od strane države i da bi pratili primenu preporuka ugovornih tela.
- 35) NHRI bi trebalo redovno da obaveštavaju parlamente o različitim preporukama koje državi daju regionalni i međunarodni mehanizmi za zaštitu ljudskih prava, uključujući i univerzalni periodični pregled, ugovorna tela and specijalne procedure.
- 36) Parlamenti i NHRI bi trebalo zajedno da razviju strategiju za sistematsko praćenje primene preporuka koje državi daju regionalni i međunarodni mehanizmi za zaštitu ljudskih prava.

V. Saradnja između parlamenata i NHRI u edukaciji, obuci i podizanju svesti o važnosti ljudskih prava²

- 37) NHRI i parlamenti bi trebalo da rade zajedno na podsticanju razvoja kulture poštovanja ljudskih prava.
- 38) NHRI i parlamenti bi trebalo zajedno da podstiču dovoljnu zastupljenost obrazovanja i obuke o ljudskim pravima u školama, univerzitetima i drugim relevantnim okruženjima, uključujući stručnu, profesionalnu i sudsku obuku u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima.
- 39) NHRI i parlamenti bi trebalo zajedno da rade na unapređenju svojih zajedničkih kapaciteta za unapređenje i zaštitu ljudska prava i parlamentarne procese.
- 40) NHRI, parlamenti i narodni poslanici bi trebalo da nastoje da rade zajedno na podizanju javne svesti kroz obrazovne kampanje, te da podstiču zajedničko učešće na konferencijama, događajima i aktivnostima koji se organizuju u cilju unapređenja ljudskih prava.

VI. Praćenje odgovora izvršne vlasti na presude sudskih i administrativnih tela koje se tiču ljudskih prava

² U odnosu na Deklaraciju Ujedinjenih nacija o edukaciji i obuci o ljudskim pravima.

- 41) Parlamenti i NHRI bi trebalo, kada je potrebno, da sarađuju u praćenju odgovora organa izvršne vlasti na presude sudova (nacionalnih i, po potrebi regionalnih i međunarodnih) i drugih administrativnih sudova ili tela u vezi sa pitanjima koja se tiču ljudskih prava.
- 42) NHRI bi trebalo da prate presude koje regionalni ili međunarodni sudovi izriču protiv države u vezi sa ljudskim pravima, i kada je potrebno, da daju preporuke parlamentu o odgovarajućim izmenama zakona ili politike.
- 43) Parlamenti bi trebalo dobro da razmotre preporuke NHRI u vezi sa odgovorom na presude koje se odnose na ljudska prava.
- 44) Parlamenti i NHRI bi trebalo da na odgovarajući način podstaknu organ izvršne vlasti da odgovori na presude koje se odnose na ljudska prava brzo i efikasno, kako bi se u potpunosti ispunili standardi ljudskih prava.